

Verandert er nog wat?

Vijf dagen voor de verkiezingen hebben we weer een dag gehad waar geen veranderingen zijn in de stemkeuze. In 24 uur is minder dan 1.5% van de kiezers overgestapt van de ene naar de andere partij. En het nettoresultaat van die verschuivingen is vrijwel nihil. In de bijlage treft u de score van vandaag aan.

Dagelijks vragen we nu al sinds 31 mei hoeveel kans men geeft dat de partij die men noemt ook inderdaad de partij wordt die men gaat stemmen. Begin van de week gaf 69% aan er (vrijwel) zeker van te zijn. Dat is gedurende de week gestaag gestegen tot 81%. Daarnaast is er ook een groep die zegt het volledig niet te weten, maar de ervaring leert dat die groep vooral niet opkomt.

De kiezers van SGP, CDA, SP, VVD en PvdA zeggen inmiddels tussen de 99% (SGP) en 83% er vrijwel zeker van te zijn die partij te stemmen. Alleen bij Partij voor de Dieren, Groen Links en D66 is deze groep rond de 60%.

Nu betekent dit niet dat er zeker niets meer kan veranderen, maar het is interessant om te kijken naar de ervaring in 2003 en 2006.

- In 2003 was het eerste debat van RTL, 3 weken voor de verkiezingen. Op dat moment stond de PvdA nog meer dan 15 zetels achter op het CDA. Bos, die toen voor het eerst als partijleider debatteerde maakte toen een sterke indruk. Uit onze dagpeilingen was te zien dat in minder dan een week de PvdA vlak achter het CDA stond. In die twee weken daarna zijn de verschuivingen uiterst beperkt geweest.
- In 2006 was het eerste debat van de NOS radio, 3 weken voor de verkiezingen. Op dat moment stonden CDA en PvdA vrijwel gelijk. In de dagen na het debat viel het PvdA duidelijk terug en die achterstand is tot de dag van de verkiezingen, 22 november, niet ingelopen.

En ook dit keer zien we dat de grote verschuivingen zich tot enkele weken voor de verkiezingen hebben voltrokken. Vanaf de val van het kabinet waren die van een ongekende omvang (PvdA in korte tijd van 15 naar 34 zetels en iets later de spurt naar boven van de VVD). Maar sinds half mei zien we dat de huidige stand er wel ongeveer is en dat nadien de verschuivingen per saldo beperkt zijn.

Blijkbaar is de eerste fase van een campagne heel bepalend voor de rest van de campagne tot aan de verkiezingen. Ook deze keer zien we dat bij voorbeeld met Roemer. Die was nog onbekend voor het Carré-debat op 26 mei. Kort erna ging hij in de peiling omhoog, maar dat is inmiddels ook weer stabiel.

Alleen als iemand op het eind van de campagne duidelijk anders is dan ervoor (een stuk beter of een stuk slechter) dan zouden kiezers nog kunnen wijzigingen. Dat is in 1998 gebeurd toen Els Borst in het laatste debat (ook in Carré) plotseling grapjes maakte en zij binnen 24 uur enkele zetels steeg ten kost van Paul Rosemöller, die in dat debat zichzelf overschreeuwde.

Een ander onderwerp is “strategisch stemmen”. Dat is iets wat zich alleen heel kort voor de verkiezingen kan manifesteren. Dat is in 1986 gebeurd toen, op basis van het debat op de zondag voor de verkiezingen, een deel van de kiezers naar het CDA overstapte omdat men wilde dat Lubbers premier bleef.

In potentie zijn er twee onderwerpen die bij deze verkiezingen nog een rol kunnen spelen m.b.t. het strategisch stemmen.

1. Wie wordt de grootste Rutte of Cohen?
2. Halen VVD+CDA+PVV meer dan 75 zetels?

Ad. 1. Het overgrote deel der Nederlanders (65%) denkt op dit moment dat de VVD de grootste wordt, 18% denkt dat de PvdA de grootste wordt. Als het gat tussen VVD en PvdA 7 zetels blijft tot dinsdag dan is de vraag of dit strategisch stemmen zich inderdaad in een duidelijke omvang zal aandienen.

Ad.2. Hoewel het wel zo is dat de combinatie van VVD+CDA+PVV in de peilingen al een aantal weken stabiel boven de 75 zetels scoort lijkt het er nu op dat door de opstelling van met name het CDA menigeen het niet aannemelijk acht dat die combinatie met de PVV er ook echt zal komen en ontbreekt wellicht de drang om strategisch te stemmen.

De komende dagen zullen het leren of de ontwikkelingen tot op het eind overeenkomen met die van 2003 en 2006 of dat zich toch nog duidelijke veranderingen aandienen.

Op de volgende pagina treft u de peiling van vandaag aan, die hetzelfde is als gisteren.

Landelijke peiling politieke voorkeur

<i>in zetels Tweede Kamer</i>	verk. TK2006	2/6 2010	3/6 2010
VVD	22	37	36
PvdA	33	28	29
CDA	41	23	24
PVV	9	18	18
SP	25	12	12
Groen Links	7	11	10
D66	3	11	11
ChristenUnie	6	7	7
SGP	2	2	2
PvdDieren	2	1	1
Trots op NL		0	0
Piratenpartij		0	0
Lijst 17		0	0
Andere partij		0	0
Totaal	150	150	150
PVV+VVD+CDA	72	78	78
VVD+CDA+D66	66	71	71
PvdA+VVD+D66	58	76	76
PVDA+SP+GrLinks+D66	68	62	62